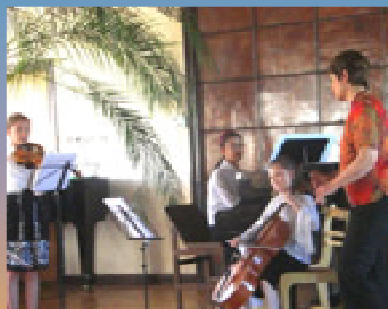
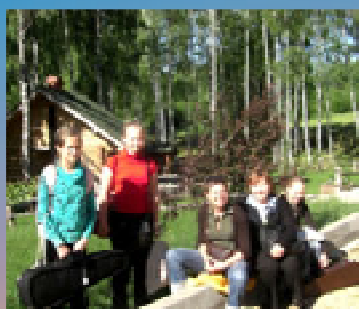

01.09.2009

Nr.1

E-ŽURNĀLS

KAMERANSAMBLŪ SKOLOTĀJIEM

SATURS

PROLOGS

Skolotāja *Gunta Melbārde*, Jāzepa Mediņa Rīgas 1.mūzikas skola **3**

JŪSU IDEJAS UN ATSAUKSMES

Merja Sosaari – Turriago, Jivaskilas (Somija) universitātes Mūzikas katedra,
Eiropas Kamermūzikas Skolotāju Asociācija (*ECMTA*) prezidente **4**

VAI VIEGLI BŪT BĒRNU KAMERANSAMBLA SKOLOTĀJAM ?

Skolotājs *Romāns Trautmans*, Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola **5**

RADOŠAIS PORTRETS

Intervija ar profesori Guntu Sproģi, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas
akadēmijas Kamersambļa un klavierpavadījuma katedras vadītāju **8**

KAMERMŪZIKA IGAUNIJAS MŪZIKAS SKOLĀS

Skolotāja *Anneli Kuusk*, Heino Ellera Tartu mūzikas vidusskola **11**

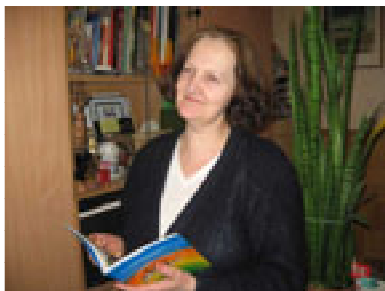
PEDAGOĢIJA UN KAMERMUZICĒŠANA

Skolotāja *Egle Čobotiene*,
Viļņas Mikalojus Konstantina Čurļoņa Nacionālā Mākslu skola **13**

NODERĪGA INFORMĀCIJA

Konkursi, festivāli, nošu jaunumi **15**

PROLOGS

Gunta Melbārde -

Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas klavierspēles un kameransambļu skolotāja. Absolvējusi Ļeņingradas Valsts konservatoriju (Petrozavodskas filiālē). Starptautiskā bērnu kameransambļu festivāla – konkursa *Muzicējam kopā ar draugiem* mākslinieciskā vadītāja.

Dārgie kolēģi!

Lai šis e-žurnāls ir sveiciens visiem kamermūzikas skolotājiem Jaunajā mācību gadā!

Šobrīd mēs esam kāda jauna ceļa sākumā. Esam pārliecinājušies, ka prieks, ko sniedz muzicēšana kopā ar draugiem, nevar būt tikai pieaugušo pasaules priekšrocība. Pagājuši septiņi bagāti gadi, kopš tikāmies mūsu pirmajos kopāmuzicēšanas svētkos. Ikgadējo konkursu *Muzicējam kopā ar draugiem* starplaikos esam nākuši kopā Ziemas meistarklasēs kameransambļu skolotājiem.

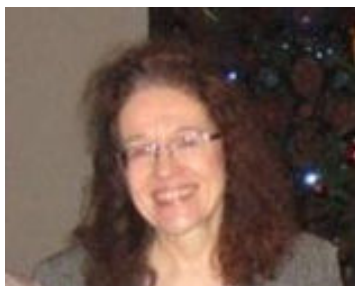
Laiki mainās, bet jautājums paliek: kas notiek Latvijā, Lietuvā, Igaunijā... Mēs vēlētos uzzināt, kas jauns ir parādījies kamermūzikas pedagogijā, metodikā pie mūsu draugiem kaimiņos. Skolotājiem joprojām trūkst metodiskas ievirzes informācijas. Mēs visi izjūtam nepieciešamību „zināt kā”.

Lai šis mūsu e-žurnāls kļūtu par iedvesmojošu palīgu ikdienas darbā ar mūsu visjaunākajiem kolēģiem – bērniem, *ikvienam ir roka jāpieliek... Visi, kas vēlas, tiek aicināti šī žurnāla lappusēs stāstīt par savām idejām, sapņiem un pieredzi; dalīties pārdomās par saviem piedzīvojumiem, atklājumiem un pārdzīvojumiem, par priekiem un arī par asarām... Mūsu e-pasts: weplay@inbox.lv*

Mūsu iecere ir šo žurnālu izdot divas reizes gadā (septembrī un martā) kopā ar visu Baltijas valstu kamermuzicēšanas entuziastiem.

Kopā ar draugiem mums izdosies!

JŪSU IDEJAS UN ATSAUKSMES

Merja Soisaari-Turriago,

Jivaskilas (Somija) universitātes Mūzikas katedra,

ECMTA prezidente

PATIESA NODOŠANĀS KAMERMŪZIKAI

Es esmu piedalījies daudzās konferencēs un kongresos, kuri pretendēja būt par *notikumu* saistībā ar jautājumiem par muzikālo attīstību tās dažādās formās. Bet šīs prezentācijas ir bijušas tikai tukši vārdi un solījumi...

Šī gada janvārī man bija tā laimīgā iespēja apciemot Fondu *Muzicējam kopā ar draugiem* un tā vadītāju G.Melbārdi (un piedalīties Ziemas meistarklasēs kameransambļu skolotājiem. *Red.piez.*). Uz mani atstāja lielu iespaidu darbs, kas tiek veikts šajā īstu kameramūziķu sabiedrībā! Dažāda vecuma bērni sanākuši kopā, lai muzicētu daudzveidīgos kameransambļos. Kamermūzika veicina viņu attīstību gan muzikālajā, gan socializācijas ziņā.

Ir ieguldīts arī liels darbs pie mācību materiālu kolekcijas izveidošanas mazajiem mūziķiem. Es ceru, ka šie materiāli atradīs savu ceļu pie daudziem kameransambļu skolotājiem. Šis darbs un *Muzicējam kopā ar draugiem* tiks prezentēts arī 2009. gada rudenī Manheimā gadskārtējā Eiropas Kamermūzikas Skolotāju Asociācijas kongresā un festivālā. Es ceru, ka tas palīdzēs šai kolekcijai nonākt patiesu kamermūzikas mīļotāju rokās.

Jūsu darbā – mūzikas mīlestības spēks.

Romāns Trautmans, čellists
Absolvējis Jāz. Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju.
Muzicē senās mūzikas ansambli *Ludus*.
Čella klases un kameransambļa skolotājs
Em. Dārziņa mūzikas vidusskolā
un Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolā

VAI VIEGLI BŪT BĒRNU KAMERANSAMBLĀ SKOLOTĀJAM ?

Kas tad ir svarīgākais mūsu ikdienas darbā ar bērnu kameransambli?

Visu šo darba procesu varētu iedalīt vismaz **3 fāzēs**:

1. kam ir jābūt izdarītam *pirms* kopīgās stundas ar bērnu ansambli;
2. kuri darbi jāveic *mācību stundas laikā*;
3. kas jā dara *pēc* stundas, starplaikos starp kopējiem mēģinājumiem.

Tātad, 1. punkts.

Ansambļa sastāvu jācenšas veidot tādu, lai bērni vecuma un instrumenta pārvaldīšanas prasmēs būtu apmēram vienā līmenī. Skolotājam jāzina, ko kurš audzēknis var saprast un izspēlēt.

Tālāk – repertuāra izvēle. Tas savukārt atkarīgs ne tikai no bērnu prasmju līmeņa, bet arī no tā, kur un kad paredzēts šo skaņdarbu atskaņot (arī – vai publiski, vai tikai klases kārtībā). Katrā ziņā šiem skaņdarbiem sarežģītības ziņā ir jābūt vieglākiem par to, ko viņi spēlē specialitātē (pirmajās klasēs stūdziniekiem – vairāk pa tukšajām stīgām vai pirmajās pozīcijās, bez dubultnotīm un grūtiem akordiem, tonalitātēs ar ne vairāk par 2 zīmēm pie atslēgas; pūtējiem – ne augstākā reģistrā par 2. oktāvu, bez sarežģītiem lēcieniem, mordentiem utt.)

Skolotājam ir vispirms pašam jābūt skaidrībā un jāprot bērniem paskaidrot, par ko ir stāsts: skaņdarba stils, žanrs, tēlu raksturs, forma.

Ja iecerētā skaņdarba oriģinālās partijas ir jau pieejamas, tad atliek tikai katram dalībniekam tās iedot, lai sāk iestudēt. Šajā mirklī ir svarīgs labs kontakts ar katra bērna specialitātes skolotāju. Nošu tekstā jābūt iespējami sīki un detalizēti atzīmētai *aplikatūrai, *līgām, *štrihiem (stūdziniekiem lociņa kustība π vai √; pūtējiem cezūras elpām utt.), *tempa apzīmējumiem, *agoģikai, *dinamiskajām zīmēm. Ja šīs lietas sāks katram audzēknim skaidrot tikai stundā, tad pārējie garlaikosies un blēņosies, un tas pārvērtīsies par *tirgu*.

2. punkts.

Kopējā mēģinājuma stunda jāsāk ar instrumentu *uzskaņošanu*. Ja ansamblī piedalās klavieres, tad pēc tām ir jāpieskaņo pārējie. Ieteicams sākt ar iesildīšanos (piemēram, mani ansambli parasti spēlē gammu unisonā); izmantot arī pauzes, lai muskulatūra *iesiltu* pakāpeniski. Pauzēs *jāstrādā galvai* (analizēt, kā bija, ko vajag uzlabot).

Atšķirībā no specialitātes stundām, kur bērniem vajadzīga koncentrētā uzmanība, šeit – *sadalītā uzmanība* ir svarīgāka. Tā ir prasme dzirdēt ne tikai sevi, bet arī partneri un visa ansambļa skanējumu kopumā.

Jau uz pirmo stundu katrā konkrētā skaņdarbā uzreiz jāsadala *lomas* un katram bērnam tekstā (varbūt ar krāsainu zīmuli) jāatzīmē, kur viņam ir *solo vieta*, kur *sasaukšanās* ar citu balsi, viņa *replika*, kur – *pavadījums*.

Pirmajos mēģinājumos skaņdarba atskaņošanas temps būs lēnāks kā rakstīts, bet *ritmiskais zīmējums* noteikti jāievēro iespējami precīzi. Iestudējot kādu skaņdarbu, ir jāizmanto vismaz 3 dažādi tempi: darba temps, kontroles (tīrīšanas) temps un īstais temps. Svarīgi ir pareizi izvēlēties katrai darba stadijai vispiemērotāko (piemēram, lai kādā *Adagio* labāk uztvertu formu, var kādreiz to izspēlēt tādā īsti ātrā tempā u.tml.).

Spēlēt ansambli nozīmē – visi tā dalībnieki vienlaicīgi, *sinhroni* atskaņo savas partijas. Te izšķiroša nozīme ir vienotai *pulsācijai*, bet tempu nosaka tas dalībnieks, kura partijā ir metriski *vissīkākās notis*.

Stundās pārmaiņus jākombinē lielāka posma vai visa skaņdarba izspēlēšana visiem kopā, un studēšana pa teikumam, frāzei, taktij (kur nepieciešams). Otrajā gadījumā var pastrādāt arī *pa 1-2 dalībniekiem*, lai viņiem aktivizētu un attīstītu dzirdes kontroli (līdz automātiskumam).

Ar bērniem iepriekš jāvienojas, ka tas, ko darīsim, ir visiem svarīgi un interesanti, tāpēc būtiska loma ir disciplīnai stundā. Protams, reizēm skolotājam jāpielieto arī tā saucamais *maigais terors*, lai cīnītos ar paviršībām, kļūdām un panāktu katrā konkrētā etapā vislabāko iespējamo rezultātu.

3. punkts.

Iestudējamos skaņdarbus ieteicams noklausīties audio vai video ierakstā. Vēl labāk, ja tos bērni var dzirdēt klātienē kādā koncertā *dzīvajā* izpildījumā. Tomēr to nav vēlams darīt daudz un sevišķi ne pirms mācīšanās sākuma. Tad bērni cenšas vienkārši kopēt bez izpratnes, un tas ne vienmēr iznāk labi.

Protams, starplaikā notiek intensīvs mājas darbs. Pedagoģi ir atbildīgi par to, lai uzdevumi būtu ļoti konkrēti; lai prasības būtu konsekventas, bet izpildāmas. Lai labi sagatavotos muzicēšanai kopā, ļoti ieteicams paņēmiens mācoties ir - spēlējot savu partiju, dziedāt līdz ar nošu nosaukumiem (solfedžēt) solistu partiju. Tas īpaši noder pianistiem.

Pēc ansambļa mēģinājuma skolotājam kopā ar audzēkņiem būtu jāizanalizē – kas izdevās, kas vēl mājās jāpamācās, lai skanētu labāk.

Ideāli, ja bērni ir sadraudzējušies un paši patstāvīgi bez skolotāja sarunā tikties uz papildus mēģinājumiem (skolā vai pie kāda mājās). Šo iniciatīvu vajag atbalstīt un veicināt. Patiesībā – tas ir skolotāja sapnis.

Vēl daži taktiskas dabas padomi.

Kad mēs runājam par tādām *augstām lietām* kā stils, žanrs, forma, tēlainība, ir skaidri jāzina, ar kādiem patiesībā vienkāršiem līdzekļiem tas viss panākams. Tie ir: pareiza tempa izvēle, skaidra, visiem instrumentiem iespējami vienāda artikulācija, precīza skaņas *attaca*, skaidrs un precīzs ritmiskais zīmējums, viegls vai piesātināts skanējums, *piestāvīgas* dinamiskās gradācijas un kontrasti, attaisnota agoģika.

Kā panākt, lai bērni prastu *izjust un parādīt skaņdarba formu*? To var skaidrot kā dažādu *notikumu virkni*, kas risinās skaņdarbā, tā spēlēšanas laikā. Ir jābūt skaidrībai, kā un ar ko sākas, kā attīstās, kad ir virsotne, ar ko nobeidzas. Tas attiecas ne tikai uz visu skaņdarbu kopumā, bet arī uz atsevišķiem teikumiem, frāzēm.

Dinamiskās zīmes un tempa apzīmējumus būtu jāuztver kā, galvenokārt, *rakstura* paudējus. Jāņem vērā arī tas, ka ikvienam instrumentam ansablī ir savas robežas dinamiskajā ziņā, aiz kurām – vai nu *vēl nav*, vai jau *vairs nav muzikāls tonis*. Īpaši tas skar ansambļa kopējo skanējumu: faktūrai jābūt *caurklausāmai*.

Katram skolotājam savā darbā, lai panāktu vēlamu rezultātu, būtu jāizmanto t.s. *atslēgas vārduņus*, tēlainus un trāpīgus salīdzinājumus (bet bērnu vecumam uztveramus).

Ja ansablī bez, piemēram, vijoles vai flautas un čella ir arī klavieres, tad skolotājam jāzina, ka šie bērni atrodas dažādās sākotnējās pozīcijās. Mazais pianists nezina, ko nozīmē spēlēt kopā ar citiem (ar koncertmeistaru vai orķestrī), viņam nav šādas pieredzes. Viņš noteikti ir audzināts kā solists un tā arī uzvedīsies. Tas var izpausties kā pārāk agresīva spēles maniere, vēlēšanās dominēt. Te nu ir plašs audzināšanas darbalauks, lai pakāpeniski viņu pieradinātu pie tā, ka ir arī citi, un dažu brīdi citiem ir galvenā loma... Mani kolēģi gan kaut ko runā par pianistu kā kameransambļa kreatīvo centru. Droši vien viņiem ir taisnība, jo partitūra taču ir pianista rokās...

Taču arī citiem instrumentālistiem var būt problēmas ar kopējā skanējuma saklausīšanu, jo acu priekšā ir tikai viņu rindiņa. Būtu ļoti ieteicams vismaz dažos mēģinājumos arī viņiem spēlēt *pēc partitūras*, lai ne tikai dzirdētu, bet arī redzētu, kas notiek citās balsīs.

Lai panāktu patiešām *sinhronu spēli*, jāņem vērā daži faktori, kas te varētu traucēt. Ansablī (īpaši pianistam) ir jāņem vērā, ka stūdziniekiem ir *stīgu maiņas, lēcieni, kas jāsaģatavo*, akordi, kuros kopā jābūt ar pēdējo skaņu, nevis ar pirmo; ka pūtējiem ir *elpas* utt.

Svarīgi (it sevišķi klasiskajā mūzikā) ir saglabāt vienu tempu visu skaņdarba atskaņošanas laiku (arī pēc *maigās blakus partijas* sonātē vai *ritenuto* prast atgriezties pamattempā. Dažādi tēli ar dažādiem raksturiem, bet viens, vienots temps! Reizēm noder vecais labais draugs „M.M.= 120”...

Jautājums par *štrihiem* nav vienkāršs. Lai gan piemēram, notīs rakstītais *staccato* stūdziniekiem var būt gan *martelé*, gan *spiccato*, taču jāpanāk, lai skanētu iespējami līdzīgi visiem instrumentiem. Par līgām – bērniem jāpaskaidro, vai tā līga ir domāta vienkārši *legato* apzīmējums (saistīta spēle), vai tur tās visas notis būs uz viena lociņa, vai arī tā apzīmē muzikālās frāzes sākumu un beigas. Frāzējuma līgas varētu, piemēram, apzīmēt ar citas krāsas zīmuli.

Kolēģi! Tās visas lielākoties ir vienkāršas, labi pazīstamas lietas, kas atrodas *virspusē*, bet bez kurām mēs netiekam klāt mūzikas *dziļumiem*.

RADOŠAIS PORTRETS

**Intervija ar Jāzepa Vītola Latvijas
Mūzikas akadēmijas Kameransambļa un
klavierpavadījuma katedras vadītāju profesori
*GUNTU SPROĢI***

Gunta Melbārde: Kā Jūs vērtējat ieceri mūsu mājaslapā veidot Baltijas valstu kamermūzikas skolotāju pedagoģiski metodisku žurnālu?

Gunta Sproģe: Šāda iecere veidot Baltijas valstu kamermūzikas skolotāju pedagoģiski – metodisku žurnālu ir apsveicama. Domāju, ka priekšnosacījumi žurnāla nepieciešamībai ir mūsu regulārā sadarbība ar Igaunijas un Lietuvas kolēģiem kamermuzicēšanas jomā mūzikas augstskolu, mūzikas vidusskolu un mūzikas skolu līmenī. Iestāšanās Eiropas Kamermūzikas skolotāju asociācijā *ECMTA* 2008. gadā šo procesu ir aktualizējusi un paātrinājusi.

GM: Kā Jūs pievērsāties kamermuzicēšanai?

GS: Savulaik, ar izcilību absolvējot profesora Igora Kalniņa speciālo klavieru klasi Jāzepa Vītola Latvijas Valsts konservatorijā, saņēmu norīkojumu uz Pētera Čaikovska Maskavas Valsts konservatorijas asistentūru, bet ģimenes apstākļu dēļ to nevarēju izmantot. Tikai pēc septiņiem gadiem, kad es jau biju aizrāvusies ar kamermuzicēšanu un no prof. J. Ķepīša un M. Saivas saņēmusi uzaicinājumu strādāt JVLVK Kameransambļa un koncertmeistaru katedrā, es varēju īstenot savu sapni – studēt asistentūrā, bet tagad jau kameransambļa specialitātē pie izcilā profesora Georgija Fedorenko Maskavas Gņesinu Mūzikas pedagoģijas institūta (tagad Krievijas Gņesinu Mūzikas akadēmija) neklātienē.

GM: Ar ko, Jūsprāt, ir ievērojama Latvijas kamermūzikas skola?

GS: JVLMA Kameransambļa katedrā apvienojas labākās mākslinieciskās un pedagoģiskās tradīcijas, kas savulaik uzkrātas JVLVK profesoru Jāņa Ķepīša, Maijas Saivas un Valda Janča kameransambļa klasē, ko papildina manas un asoc. prof. Alda Liepiņa iegūtās zināšanas Gņesinu Valsts Mūzikas pedagoģijas institūtā Maskavā pie prof. Georgija Fedorenko un prof. Jāņa Maļeckā pie prof. Tamāras Fidleres Nikolaja Rimska-Korsakova Ļeņingradas Valsts konservatorijā apgūtais. Katedras darba galvenā jēga – ieaudzināt studentos brīvu un aizrautīgu muzicēprieku, vienlaikus filigrāni, līdz sīkākajai niansei izstrādājot visu instrumentu partijas, izkopjot perfektu orientēšanos dažādos stilos un skaņdarbu formveidē.

GM: Pastāstiet, lūdzu, par savu pedagoģisko pieredzi (audzēkņi, konkursi, meistarklases)!

GS: Savā pedagoģiskajā darbā es vienmēr esmu balstījies uz to bagāžu, ko man devuši brīnišķīgie pedagogi profesori Igors Kalniņš, Jānis Ķepītis un Georgijs Fedorenko. Man ļoti palīdzējis arī darbs Jāzepa Mediņa Mūzikas vidusskolas speciālajā klavieru klasē (13 absolventu vidū gribu atzīmēt pianistus Normundu Vīksni un Aldi Liepiņu, kuri konservatorijā turpināja pie manis mācīties kameransambli).

Vienmēr esmu centusies radīt klasē labvēlīgu auru, mākslinieciski atraisītu un brīvu gaisotni. Vispirms es strādāju individuāli ar pianistu, pievēršot uzmanību perfektai nošu teksta apguvei, ritma precizitātei un pedalizācijai, bieži dodot arī praktiskus padomus, kā vieglāk iemācīties tehniski grūtās vietas. Liela vērība tiek veltīta komponista stila precīzai izstrādei, jo tieši no tā ir atkarīgs, kāds būs izvēlētais piesitiens un frāzējums. Izšķirošais, protams, ir

skaņdarba raksturs. Svarīga loma ir arī atbilstoša tempa izvēlei un formveidei, kas ir noteicošā skaņdarba iestudēšanas beigu posmā. Pianistam, līdzīgi kā diriģentam, jāpārredz ansambļa partitūra kopumā, jāzina, kad klavieres ir vadošais instruments ansablī, kad pavadošais, un kad instrumentu partijas ir līdzvērtīgas. Tas pats attiecināms arī uz pārējiem ansambļa dalībniekiem. Kospēlē svarīgi ir panākt klavieru, stīginstrumentu un pūšaminstrumentu skārumu, artikulācijas vienotību, klausīšanos ansambļa kopskaņā un vienu elpu. Bieži izmantoju iespēju fiksēt studentu spēli skaņierakstā, lai viņi varētu paši sevi paklausīties no malas un sadzirdēt gan labo, gan sliktu. Tas palīdz gan rast risinājumu, gan cilvēciski tuvina, aizrauj kopējā darbā.

JVLMA strādāju no 1978. gada un no 1991. gada vadu Kameransambļa un klavierpavadījuma katedru. Kameransambļa un klavieru dueta klasi manā vadībā beiguši 15 jaunie maģistri, no tiem aktīvi koncertē un JVLMA strādā Antra un Normunds Vīksnes, Herta Hansena, Mārtiņš Zilberts un Ilona Meija. Manas klases studenti un maģistranti piesaistījuši uzmanību arī daudzos starptautiskos konkursos.

Nu jau septiņpadsmito gadu martā notiek studentu iecienītais konkurss *Jāzeps Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas labākais studentu kameransamblis*, kura laureāti saņem gan rektorāta prēmiju, gan Latvijas Radio balvu – ieraksta laiku Pirmajā studijā.

Pati esmu piedalījies žūrijas darbā Starptautiskajā S. Taņejeva kameransambļu konkursā 1996. un 1999. gadā Kalugā, Starptautiskajos kameransambļu konkursos *Jūrmala' 1997* un *Jūrmala' 2000*, Starptautiskajā Gņesinu jauniešu kameransambļu un klavieru duetu konkursā 2001. un 2004. gadā Novomoskovskā, Pirmajā starptautiskajā Staša Vaiņūna (*Stasys Vainiūnas*) pianistu un kameransambļu konkursa žūrijas darbā 2006. gadā Viļņā, un Pirmajā starptautiskajā D. Šostakoviča kameransambļu konkursā 2008. gadā Maskavā.

Viena no mūsu un ārzemju kolēģu sadarbības formām ir mācībspēku apmaiņa – katedras pedagogu komandējumi, kuru gaitā risinās meistarklases dažādu mūzikas augstskolu studentiem. Vairākiem mūsu akadēmijas mācībspēkiem – 1996. gadā arī man – pateicoties starpaugstskolu līgumam, bija iespēja vienu mēnesi strādāt Dienvidilinoisas universitātē Kārbondeilā (ASV) un sniegt tur koncertu. Esmu vadījis meistarklases kameransablī arī Berlīnes Mākslu augstskolā (1995, 2003), Igaunijas Mūzikas akadēmijā (2000, 2004), Lietuvas Mūzikas un teātra akadēmijā (2002, 2008), Štutgartes Mūzikas un mākslu augstskolā (2006), Adelaides universitātes Mūzikas skolā (Eldera konservatorijā) Austrālijā (2006) un Dānijas Karaliskajā mūzikas akadēmijā Kopenhāgenā (2008).

GM: Vai JVLMA studenti kameransambļa stundās apgūst pamatus arī kameramuzicēšanas metodikā?

GS: JVLMA maģistrantūrā profilā *Kameransamblis* studējošajiem ir obligāts priekšmets *Asistenta prakse*, kurā maģistranti apgūst kameransambļa spēles metodiku, regulāri piedaloties akadēmijas mācībspēku stundās un viesprofesoru meistarklasēs, kā arī iegūstot praktiskās iemaņas darbā ar studentiem kameransambļa klasē.

GM: Kā Jūs vērtējat mūsu sadarbību līdz šim un turpmāk?

GS: Līdzšinējā sadarbība ar Atbalsta fondu *Muzicējam kopā ar draugiem* ir bijusi ļoti auglīga un nesusi labus rezultātus. To pierāda ikgadējā Starptautiskā festivāla – konkursa *Muzicējam kopā ar draugiem* izaugsme, kurš jau septiņus gadus pārmaiņus notiek dažādās Latvijas mūzikas skolās sadarbībā ar Jāzeps Mediņa mūzikas skolu un kura starptautiskās žūrijas vadība ir uzticēta man. Metodiskās apspriedes konkursa noslēgumā dod reālu praktisku rezultātu kameransambļu pedagogiem. Nozīmīga izrādījusies arī Igaunijas, Lietuvas, Somijas un Latvijas viespedagogu piedalīšanās ar lekcijām un meistarklasēm ikgadējās Latvijas mūzikas skolu kameransambļu pedagogu Ziemas meistarklasēs janvārī Jāzeps Mediņa mūzikas skolā. Šī sadarbība ir nepieciešama, lai kameransambļu sagatavošana konkursam būtu profesionāla, sākot no jaunā mūziķa pirmajiem soļiem.

Jaunais, VIII konkursa *Muzicējam kopā ar draugiem* Nolikums jau paredz, ka konkursā turpmāk varēs piedalīties arī mūzikas vidusskolu audzēkņi, kas, manuprāt, ir ļoti nepieciešams. Mans ierosinājums – turpmāk programmā iekļaut obligāto latviešu komponista skaņdarbu atbilstoši katrai vecuma kategorijai.

GM: Kā norisinās sadarbība ar mūzikas vidusskolām un citu valstu mūzikas augstskolām kamer muzicēšanas metodikas jomā?

GS: Nozīmīga loma kamer muzicēšanas attīstībā ir bijusi Starptautiskajiem Baltijas valstu Mūzikas augstskolu studentu kameransambļu festivāliem, kuri aizsākās 1966. gadā. Liels nopelns šeit ir mūsu katedras pamatlicējam profesoram Jānim Ķepītim.

Jaunu pakāpi mūsu festivālu vēsturē iezīmēja 1995. gada pavasarī rīkotais festivāls Berlīnes Mākslu augstskolā, kad pirmo reizi paralēli koncertiem notika arī meistarklases, kuras vadīja profesori no Somijas, Igaunijas, Lietuvas un Latvijas.

Sevišķi būtiska ir festivālu piedāvātā iespēja popularizēt tā rīkotājvalstu – Baltijas zemju mūziku. 2009. gada aprīlī mūsu katedras 50 gadu jubilejai veltītais 33. starptautiskais mūzikas augstskolu studentu kameransambļu festivāls notika mūsu akadēmijā un tajā piedalījās dalībnieki no Latvijas, Igaunijas, Lietuvas, Dānijas (Kopenhāgena), Vācijas (Štutgarte) un Krievijas (Sanktpēterburga).

Draudzība ar pedagogiem no citvalstu augstskolām realizējas arī citās formās (meistarklasēs un koncertos ārpus festivāla ietvariem, konkursu un diplomeksāmenu žūriju darbā u.c.). Īpaši auglīga sadarbība ir izveidojusies ar Marji Lohuaru (*Marje Lohuaru*) un Mati Reimānu (*Matti Reimann*, abi – Tallina), Petru Kuncu (*Petras Kunca*) un Daļu Balsīti (*Dalia Balsyte*, abi – Viļņa), Pāvo Pohjolu (*Paavo Pohjola*, Helsinki), Helmūtu Olofu (*Helmut Ohloff*, Berlīne) un Hosē Ribēru (*José Ribera*, Kopenhāgena). *Socratus Erasmus* programmas ietvaros studējošiem ir dota iespēja studēt ārzemēs un piedalīties ārvalstu profesoru meistarklasēs tepat mūsu akadēmijā.

Metodiskais darbs regulāri veikts sadarbībā ar mūzikas vidusskolām: 12 gadus esmu bijusi diplomeksāmenu komisijas priekšsēdētāja kameransamblī Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā, kā arī vairākkārt Jāzepa Mediņa Rīgas mūzikas vidusskolā un Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskolā. 2006. gada novembrī Jāzepa Mediņa Rīgas mūzikas vidusskolā notika Starptautiskais kamer mūzikas festivāls *FESTARI*, kurā es strādāju ar somu, igauņu un latviešu jaunajiem mūziķiem. Nozīmīgs ieguldījums jauno mūziķu sagatavošanā ir arī Starptautiskajiem jauno latviešu mūziķu meistarkursiem Latvijā (Jaungulbenē 1994, Ogrē 1996–2008), kuros aktīvi esmu piedalījies.

GM: Kāds, Jūsaprāt, būtu problēmu loks un tēmas, ko būtu nepieciešams iekļaut mūsu e-žurnālā turpmāk?

GS: Svarīgas ir kamer muzicēšanas metodikas vispārējās nostādnes; ziņas par konkursiem, festivāliem; intervijas ar pieredzējušiem pedagogiem; kameransambļu repertuāra dinamikas jautājumi.

GM: Paldies un gaidīsim nākamo tikšanos ar Jums!

Mani sauc **Anneli Kuusk**.
Esmu flautas pasniedzēja Tartu *Heino Ellera* mūzikas skolā.
20 gadus esmu strādājusi *Vanemuines* Teātra orķestrī. Muzikālo
izglītību ieguvu Tallinas *G.Otsa* mūzikas skolā un Igaunijas
Mūzikas un teātra akadēmijā. Tagad es mācu dažādus ansambļus
Tartu mūzikas skolās: vadu ansambli *Ellerino*, flautu ansambli un
dažādus citus kameransambļus.

Kamermūzika Igaunijas mūzikas skolās

Igaunijā atskaņoto kamermūziku var iedalīt divās grupās:

1. Igaunijas komponistu sacerētā oriģinālmūzika; 2. Igaņu folkloras aranžējumi.

Igaunijas komponistu sacerēto mūziku var iedalīt agrākajā un jaunākajā periodā. No agrākā laikmeta ievērojamākie komponisti ir: *Heino Eller*, *Eduard Tubin*, *Eugen Kapp*, *Heino Jürisalu*, *Artur Lemba* un citi.

No jaunākās paaudzes komponistiem var minēt *Mati Kuulberg*, *Lepo Sumera*, *Arvo Pärt*, *Veljo Tormis*, *Anti Marguste*, *Urmas Sisask*, *Tõnu Kõrvits*, *Rene Eespere*.

Igaunijas laikmetīgās kamermūzikas žanri

1. Simfoniskā mūzika. Piemēram, *H.Ellera* simfoniskais skaņdarbs "**Homeland Melody**" ir iecienīts un plaši pazīstams kā kamermūzikas skaņdarbs. Vairāk pazīstamas ir *H. Ellera* kompozīcijas stīgu instrumentiem, bet viņš ir uzrakstījis arī 3 pazīstamus skaņdarbus flautai un klavierēm.

2. Kamermūzika stīgu instrumentiem. Piemēram, *Artūra Lembas* "**The poem of Love**" klavierēm un vijolei. Šo ļoti populāro skaņdarbu parasti spēlē jau vecāko klašu audzēkņi, jo tas prasa augstāku tehnisku meistarību un toņa kultūru. Līdzīgs šajā ziņā ir skaņdarbs "**The Pine Trees**" (*Heino Eller*). Ir arī cita igauņu mūzika klavierēm un vijolei, piemēram, "**Dancing**" (*Ester Mägi*) un "**Lyrical song**" (*Heino Eller*).

Jaunāko klašu audzēkņiem, iesācējiem, ļoti populāri Igaunijas mūzikas skolās ir "**Simple string pieces**" (*Anna Ellerhein*).

No Igaunijas komponistiem, kas rakstījusi čellam, jāmin *Anti Marguste*, *Ester Mägi*, *Artur Lemba* un citus.

3. Klaviermūzika *Anti Margustes* "**Piano pieces from the cycle of chamber ensemble - School Music**". Mūzikas skolu audzēkņu vidū populārākais skaņdarbs no šī cikla ir Mazais koncerts divām klavierēm "**Waltz without corners**".

Urmas Sisask ir visproduktīvākais klaviermūzikas komponists Igaunijā. Viņa mūziku iedvesmojusi astroloģija. Viņš ir uzrakstījis veselu klavierdarbu ciklu par horoskopiem. Klavieru ansambļiem *U. Sisasks* ir uzrakstījis "**Andromeda**" - sonāti klavierēm astoņrocīgi, "**The Milky Way**" klavierēm četrrocīgi un citus skaņdarbus.

Citas interesantas kompozīcijas (vairāk nobriedušākiem pianistiem) ir skaņdarbs 2 klavierēm "**Oh Sancta Simplicitas**" un "**Display 2: Portrait of Mozart**" (*Raimo Kangro*); interesants un tehniski sarežģīts ir skaņdarbs "**When we meet in ten years in Cosmos**" (*Tõnu Kõrvist*); skaņdarbs klavierēm četrrocīgi "**The Rainbow**" (*Age Hirv*); "**One wish and dream**" (*Rene Eespere*) un citi.

4. Mūzika pūšamajiem instrumentiem. Pūtēju orķestris ir visvecākais orķestra tips Igaunijā. Pirmie pūšamo instrumentu ansambļi parādījās jau 19.gs beigās, kad metāla pūšamo

instrumentu ansambļi bija ļoti populāri. Ievērojamākie 20.g.s Igaunijas komponisti, kas rakstījuši pūtēju orķestrim ir *Raimond Kull*, *Eugen Kapp*, *Ülo Raudmäe*, *Rein Ploom* un citi. No mūsdienu komponistiem varētu nosaukt *Hans Hindpere*, *Peeter Raik*, *Aadu Regi*, *Tõnu Kõrvits*.

Aadu Regi pats ir klarnetists un propagandē mūziku pūšamiem instrumentiem Igaunijā. Viņš ir atzīts skolotājs un savas klarnetistu skolas radītājs. Viens no viņa audzēkņiem *Meelis Vind* ir ierakstījis ļoti daudz Igaunijas laikmetīgās pūšamo instrumentu mūzikas, piemēram "**The Rowan Sea**", kam raksturīgs ļoti oriģināls skanējums, savdabīga muzikālā valoda (sacerējusi jaunā komponiste *Mirjam Talli*).

5. Folklorā jeb tautas mūzika. Ļoti daudz igauņu folkloras spēlē pūšamie instrumenti. Šobrīd modē ir aranžēt popmūzikas hītus, piemēram, "**The Song of Money**" (*Olav Ehala*) no pazīstamās bērnu filmas „Nukitsamees”.

Aranžējumi Igaunijas laikmetīgajā kamermūzikā.

Gribētu pievērst īpašu uzmanību tendencei Igaunijas mūzikas skolās: tiek daudz atskaņoti igauņu tautas dziesmu aranžējumi.

Igaunijā ir ļoti daudz skaistas tautas mūzikas, ko mūzikas skolu ansambļi vēlētos atskaņot. Bet ansambļa sastāvs ir atkarīgs no instrumentiem, kas ir pieejami konkrētā mūzikas skolā. Tāpēc mūzika ir jāaranžē šiem pieejamiem instrumentiem. Daudz šādu labu aranžējumu piemēru ir radījis pazīstamais pūšamo instrumentu spēles skolotājs *Ottis Kasks*. Viņš ir izdevis grāmatu: "**10 four Voice Arrangements for in C, Bb, Eb, F instruments and percussion**", kas tiek plaši pielietota mūzikas skolās.

Kaido Osting (mežraga spēles skolotājs no Tartu) ir ļoti interesanti aranžējis tautas melodijas, pielāgojot tās gan mūzikas skolā esošajam instrumentu sastāvam, gan audzēkņu spējām. Piemēram, "**Integrated 5**" sastāv no 5 dažādām igauņu tautas dziesmām, kuras ar ļoti viegliem tehniskiem paņēmieniem ir saistītas savā starpā. Šis skaņdarbs var ļoti labi noderēt arī skolas orķestra sastāvam. Vēl viens viņa aranžējumu piemērs ir "**Jooksupolka**" (igauņu tautas deja).

Orfa instrumenti kamermūzikas pamatu apgūšanā.

Ļoti svarīgi ir sākt apgūt spēli kameransablī ar Orfa instrumentu palīdzību. Šos instrumentus tehniski nav grūti spēlēt, bet tai pašā laikā tie attīsta bērna muzikalitāti un ritma izjūtu. Svarīgi, lai bērns sajūt, ka mūzika plūst caur viņa ķermeni; mācību sākumā nav nepieciešama nošu lasīšana.

Monika Pullerits un *Tuuli Jukk* ir izdevušas grāmatu par mūzikas izglītības pamatiem. Viņu metodes pamatā ir tieši Orfa instrumenti. Šiem instrumentiem tika ar lielu izdomu un vienkārši aranžētas igauņu tautas dziesmas. Bērni iesāk ar ritmiem. Tas ir ļoti dabiski, jo ritmi ir mums visapkārt: nakts un diena, gadalaiku maiņa, sirdspuksti utt. Igauņu poēzijā dabas ritmiem ir ticis pievērsti ļoti daudz uzmanības. Orfa instrumenti satuvina bērnus ar dabu, palīdzot tiem saprast mūziku dabiskā ceļā. Orfa instrumentu ieviešana mūzikas izglītības sistēmā ir labs veids, kā veicināt muzicēšanu kameransablī jau agrīnā vecumā.

Igaunijas kamermūzikas izglītības perspektīvas.

Igaunijā tikai nedaudzi komponisti ir sacerējuši skaņdarbus mūzikas skolu audzēkņiem. Vairums no tiem ir tehniski sarežģīti un tāpēc tos galvenokārt atskaņo tikai profesionāļi. Mūzikas skolu repertuāram nepieciešamās notis no visas pasaules ir pieejamas ikvienam, kas grib tās izmantot.

Mūzikas skolās šobrīd ir tendence aizrauties ar popmūzikas aranžēšanu. Pēdējā kursa studenti apgūst datorprogrammu *Sibelius*. Tas viņos izraisa un veicina interesi par mūzikas aranžēšanu. Svarīgākais ir tas, lai šī mūzika bērniem būtu viegli atskaņojama.

Egle Čobotiene, vijolniece,
Viļņas Mikalojus Konstantina Čurļoņa
Nacionālas mākslu skolas skolotāja,
mācību daļas vadītāja

PAR PEDAGOĢIJU UN KAMERMUZICĒŠANU MŪZIKAS SKOLĀS

Cilvēkam, kas darbojas pedagoģijā, nepieciešamas tādas rakstura īpašības, kas līdzinās mātes jūtām (A. Artobolevska). Tās prasa pilnīgu emocionālo un intelektuālo spēku atdevi. Tiesa, katrs skolotājs pretī saņem jauneklīgas enerģijas straumi, kas pārpārēm atlīdzina visus zaudējumus, visas grūtības, visas mokas. Taču dažkārt sastopamies ar pat samērā muzikāliem jauniešiem, kas ne vienmēr ir emocionāli atsaucīgi uz savu skolotāju radošo degsmi. Iemācīt audzēkņiem ne tikai klausīties, bet arī dzirdēt, ne tikai skatīties, bet arī saredzēt – šis uzdevums nūdien nav vienkāršs.

Lai iedziļinātos mākslinieciskā tēla izpratnē, pašam pedagogam jāpiemīt noteiktām īpašībām. Pašas svarīgākās no tām: dzīva interese, mīlestība un labestība pret līdzcilvēkiem, kā arī prasme precīzi formulēt savas domas. Pedagogam pašam jāprot nodemonstrēt, parādīt to, ko viņš piedāvā audzēkņiem. Viņam jābūt apveltītam ar neizsīkstošu fantāziju, iztēli, plašu redzesloku kultūrā, temperamentu, gribasspēku, organizatoriskajām dotībām. Viņam jābūt labam psihologam.

Bet kameransambļa klases pedagogam bez tam vēl jāpārzina, kaut vai daļēji, dažādu instrumentu specifika. Turklāt viņam jārisina arī problēmas, saistītas ar kameransambļa sastāva veidošanu. Šajā ziņā svarīga loma ir audzēkņu atlasei ne tikai pēc vecuma, bet arī, un kas dažkārt ir ļoti būtiski – pēc apdāvinātības, temperamenta, rakstura un audzināšanas. Jāatzīmē, ka te nav iespējams noteikt tādu konkrētu vecuma posmu – kad īsti sākt piedalīties ansambļos. Pēc savas ilggadīgās pedagoģiskās pieredzes varu droši apgalvot: *jo agrāks sākums, jo labāk*. Jau samērā agrīnā skolas vecumā (2.-3. klasē) audzēkņos rodas ļoti spilgti izteikta motivācija mācīties ne tikai savu instrumentu, bet nodarboties ar mūziku vispār.

Visi skolotāji vēlas sasniegt savā darbā labus rezultātus, visi audzēkņi sapņo par veiksmīgu uzstāšanos konkursos, festivālos, koncertos... Taču to visu panākt pavisam nav tik vienkārši. Kā jau minēju, pirmkārt – te daudz ko izšķir audzēkņu atlase. Tā kā kameransambļu sastāvi ir ļoti dažādi, tad var gadīties, ka audzēkņu raksturi un dotības –vēl atšķirīgāki...

Repertuāra izvēli svarīguma ziņā es liktu otrajā vietā. Ir ļoti rūpīgi un piesardzīgi jāizvēlas, kādus skaņdarbus spēlēt. Pedagoga izvēlētajam repertuāram gan formas, gan satura ziņā jābūt absolūti saprotamam un uztveramam konkrētiem bērniem. Dažreiz, kad audzēkņi ir jau mazliet vecāki, var piedāvāt viņiem pašiem kaut ko izvēlēties. Tas stimulē ne tikai motivāciju, bet rosina patstāvīgu domāšanu.

Sākt vislabāk būtu ar pavisam vienkāršiem skaņdarbiem, pakāpeniski pārejot pie aizvien grūtākiem. Taču jau arī no paša sākuma ir ļoti svarīgi radīt bērniem izpratni par vienlīdzības principu, muzicējot kameransablī. Rakstot kameramūzikas žanra skaņdarbu, komponists to iecerējis diviem vai vairākiem dalībniekiem. Tas nozīmē, ka mūzikas tematiskais materiāls starp ansambļa dalībniekiem sadalīts vienlīdzīgi. Tā, lūk, ir principiālā

atšķirība starp klavierpavadījumu un kameransambli. Pavadījumā piedalās solists un viņu pavadošais dalībnieks (koncertmeistars), turpretī kameransambli visi ir vienlīdzīgi, visas partijas ir vienlīdz vērtīgas un svarīgas!

Dažkārt komponists skaņdarbā tematisko materiālu izkārto secīgi pēc kārtas visiem dalībniekiem, citreiz – tēmas sākums skan viena instrumenta partijā, bet turpinājumu dzirdam jau cita instrumenta partijā. Mēdz būt arī savādāk: tēmas, savijoties, skan vienlaicīgi divās vai vairākās balsīs. Tādēļ ir ļoti svarīgi katram ansambļa dalībniekam iemācīties sadzirdēt skaņdarba kopējo skanējumu – gan pa vertikāli (harmoniski), gan pa horizontāli (melodiski).

Pie katra skaņdarba ir nepieciešams rūpīgi strādāt pie detaļām, pa taktīm, pa frāzei, taču ik pa laikam tas jāizspēlē viss no sākuma līdz beigām, pie tam īstajā tempā. Ikvienas muzikālās frāzes aktīvai artikulācijai kāda atsevišķa instrumentu partijā jābūt vienotai ar pārējo balsu pietiekami spilgtu skanējumu.

Šobrīd viens no vispopulārākajiem jēdzieniem ir – „kontakts”. Muzikālā saskarsme, kolektīvā jaunrade, sadarbība arī ir tas *kontakts*, bez kura nav un nevar pastāvēt patiesa muzicēšanas māksla.

Uzsākot darbu, ir jāprecizē viss, kas attiecas uz *štrihiem* (artikulāciju) gan katram dalībniekam atsevišķi, gan nodrošinot štrihu vienotību visiem instrumentiem, kas ietilpst ansablī. Artikulācijas raksturu nosaka atšķirības atskaņošanas stilos, un atkarībā no tiem štrihu izpildīšana var mainīties. Tāpat jāpievērš uzmanība katras muzikālās frāzes raksturam, tās savdabībai. Reizēm noder salīdzināt kādas frāzes skanējumu, atskaņojot to uz cita instrumenta vai nodziedot. Darbam pie artikulācijas jābūt cieši saistītam ar darbu pie visiem māksliniecišķās izteiksmības līdzekļiem – pie tempa, ritma, dinamikas, frāzējuma utt.

Tas nu būtu galvenais, ko es gribēju pastāstīt jautājumā par kameransambļiem un atskaņošanas problēmām bērnu mūzikas skolās.

Ar mūsu jaunā e-žurnāla starpniecību gribu novēlēt visiem skolotājiem, bet it īpaši jaunajiem – būt drosmīgākiem, atvērtākiem, vairīties no paviršībām jebkurā to izpausmē.

Esmu pateicīga liktenim, kas devis man iespēju iepazīt un radoši sadarboties ar apbrīnojamo kameramūzikas entuziastu kolektīvu, kāds ir Jāzeps Mediņa mūzikas skolā Rīgā. Jaunajai paaudzei jūsu darbs ir izcils, atdarināšanas cienīgs paraugs. Mūsu starptautiskā sadarbība šo septiņu gadu garumā ir muzikālā *kontakta* visspilgtākais piemērs.

Tā ir bijusi īstā *muzicēšana kopā ar draugiem*.

NODERĪGA INFORMĀCIJA

Konkursi, festivāli, nošu jaunumi kamermūzikā

http://www.incorpore.com.ee/IN_CORPORE_ENG/IN_CORPORE_2010.html

<http://www.heifetzcompetition.com/>

<http://www.festivals.ee/?s=44>

<http://konkurs.chopin.pl/en/edition/xvi/id/830>

<http://home.hetnet.nl/~frans.waltmans/musicfestivals2010.htm>

<http://kriic.lv/kat/notikumi/konkursi/citi-konkursi/muzika>

<http://ecmta.eu/>

Lietuvas kamermūzika

<http://www.mic.lt/en/classical/info/185>

Igaunijas kamermūzika

http://www.estonianmusic.com/index.php?page=35&group_id=62

http://www.eres-musik.de/catalog/index.php?cPath=23_109&osCsid=553c268eb995728a7bf8ac73b3e4f5da

Latvijas kamermūzika

<http://www.musicabaltica.com/lv/katalogs/?zanrs=233>